

Latvijas Kooperatīvu pār-
stāvju Kongress (3; 1926;
Rīga)

Tezēs un Reglaments

1926. g.

20. un 21. marta.

Joniņtās tēvis
Kongresa reglaments

9 lp.

III. Vispārējam Kooperatīvu Pārstāvju Kongresam

(1926. g. 20. un 21. martā) iesniegtās tēzes.

Pie 3. dienas kārtības punkta:

„Vispārējā kooperācijas stāvokļa raksturojums“.

1. Tēzes pie E. Laursona referata:

„Saimnieciskā stāvokļa raksturojums“.

1. Latvijas kooperācija vispārī pēdējos gados strauji attīstījusies saimnieciskā ziņā, pārvērdzamās no idejiska par svarīgu saimniecisku faktoru, kuŗa iedarbība uz Latvijas saimniecisko dzīvi izteicās skaitļos: 4000 kooperatīvas biedrības un 14 kooperatīvas centrales pārvalda 75 miljonus latu bilances līdzekļu un noteic par 260 miljoniem latu saimniecisko vērtību gada apgrozības.

2. Lielākā daļa Latvijas kooperatīvu atrodās uz laukiem un apvieno lauku saimnieciskos elementus, kādēļ pēdējie gadi iezīmējami par lauku kooperācijas attīstības laikmetu.

3. Ņīmejoties uz atsevišķiem kooperācijas veidiem, konstatējams, ka paterētāju kooperācija, sevišķi pilsētās, atdūrusies uz sabiedriskām un saimnieciskām grūtībām, kuŗas apturējuŗas tās attīstības gaitu un samazinājuŗas pilsētu paterētāju biedrību skaitu un darbības apmērus.

4. Iekŗeŗā saimnieciskā dzīvē Latvijas kooperatīvi vēl nepamatojas uz labi izveidotu biedru līdzdarbību un kopābīdību, jo, samēŗā ar darbības apmēŗiem, Latvijas kooperatīvos trūkst biedru paŗu ieguldītu līdzekļu daļības naudas un papildu atbīdības veidā, kuŗu vietā nostājuŗies lielie kredītu līdzekļi no ārienes, kas atstāj nelabvēlīgu iespaidu uz kooperatīvu stabilitāti un vēlāmiem panākumiem.

5. Kooperācijas iespaids uz valsti un saimniecisko dzīvi bījis ārkārtīgi liels, bet tomēŗ tā nav atradusi piemērotu atbalstu valsti un likumdevēju aprīndās, kas novēŗšams nākamā attīstības posmā.

2. Tēze pie V. Sīliņa referata:

„Idejiskā stāvokļa raksturojums“.

Kongresam jākonstatē, vai kooperācijas idejiskais stāvoklis un līdz ar to pati kooperācijas kustība Latvijā un tās saimnieciskie panākumi nav apdraudēti:

a) no personīgā egoisma?

b) no politisku partiju un grupu egoisma?

Pie 4. dienas kārtības punkta:

„Kooperatīvu darbības saskaņošana“.

Tēzes pie P. Lapiņa referata.

1. Kooperatīvās kustības pareizas izveidoŗanas un nostiprināŗanas laba nepiecieŗams uzturēt saskaņotu darbību starp atsevišķiem kooperatīvu veidiem, kā uz vietām, tā arī centrā.

2. Lai panāktu saskaņotību kooperatīvu darbībā, kas ir viens no priekšnoteikumiem kooperatīvās kustības sekmīgai attīstībai, 1) katram kooperatīvam jākoncentrē sava darbība pie tiešo specifisko savu uzdevumu veikšanas, neizplešot darbību plašumā ar uzņemšanos izpildīt nepiekrītošas viņiem, resp., citiem kooperatīvu veidiem piederošas funkcijas; 2) sava darbība jānostāda tā, lai tā netraucētu citu kooperatīvu darbību un 3) jāatbalsta citu kooperatīvu veidu darbība idejiski un materiāli.

3. Darbības saskaņošanai uz vietām, kooperatīvam organizācijām, kuŗas atrodas vienā darbības rajonā, jānotur periodiskas organizāciju pārstāvju vai valžu locekļu apspriedes.

4. Vietējo kooperatīvo organizāciju darbība apvienojama pie kopīgu pasākumu izvešanas, piem., biedrību namā celšanas un uzturēšanas, kopīga grāmatveža algošanas, bibliotēkas un citu kultūreļu pasākumu uzturēšanas un t. t.

Kreditkooperatīvu attiecību izveidošana ar citiem kooperatīvajiem veidiem.

5. Nav vēlams, ka kreditkooperatīvi uzņemas citu kooperatīvu veidu funkcijas, kā piem., tirdzniecību, apdrošināšanu un t. t. Tāpat no kreditkooperatīvu interešu viedokļa nav vēlams, ka kreditkooperatīvu funkcijas, piem., noguldījumu pieņemšanu un kredītešanu uzņemas citi kooperatīvu veidi.

6. Tajos gadījumos, kad kreditkooperatīvu apstākļi spiež uzņemties nepiederošu viņiem funkciju izpildīšanu, piem., tirdzniecību, apdrošināšanu, kreditkooperatīviem jā rūpējas par to, lai tiktu uz vietām radīts attiecīgs kooperatīvs šo uzdevumu veikšanai, t. i. kreditkooperatīvam jāsekmē speciāla kooperatīva nodibināšanās.

7. Patērētāju biedrībām, kuŗas uzsākušas noguldījumu pieņemšanu un atteikšanās no tiem nav iespējama, jo savienota ar darbības sašaurināšanu un sevis vājināšanu finansiālā ziņā, jāmaksā vienādas ar krāj-aizdevu sabiedrību procentes par noguldījumiem. Līdzekļu atplūdums, kuŗš rastos patērētāju biedrībās sakarā ar procentu normas pazemināšanu uz noguldījumiem, kreditkooperatīviem jākompensē izsniedzot patērētāju biedrībām aizdevumus uz izdevīgiem noteikumiem un pazeminātām procentēm.

8. Ņemot vērā kreditkooperatīvu lielo nozīmi pie iedzīvotāju materiālās labklājības pacelšanas, kā arī pie visas kooperācijas kustības finansēšanas un nostiprināšanas, visiem kooperatīvu veidiem jācenšas atbalstīt kreditkooperatīvu centieni pie atrodošos tautā brīvo līdzekļu savākšanas un taupības apziņas pacelšanas. Iedzīvotāji jāpamudina noguldit uzkrātos līdzekļus kreditkooperatīvos, kā arī pašiem kooperatīviem jānogulda savi brīvie līdzekļi tajos un viņu centralās organizācijās. Kreditkooperatīviem savukārt jāsekmē citu kooperatīvu veidu darbība ar aizdevumiem, bet kultūrelā rakstura organizācijas arī ar pabalstiem.

Tēzes pie Ž. Zumbērga referāta.

I.

1. Lai veicinātu iedzīvotāju apvienošanās kooperatīvos uz viņu saimniecisko vajadzību apmierināšanas pamata, lai novērstu konkurenci starp dažādu veidu kooperatīviem, un lai katrs kooperācijas veids varētu labāk izkopt savu speciālo darbību, ir vajadzīgs, ka neviens kooperācijas veids necenstos uzņemties tos uzdevumus, kuŗi piekrītas attiecīgajiem, citu veidu jau pastāvošajiem kooperatīviem.

2. Tā kā viens kooperācijas veids ir ieinteresēts, lai viņa rajonā sekmīgi darbotos arī citi kooperācijas veidi, tad visiem viena rajona kooperatīviem kopīgi jāveic kooperācijas vispārējās propagandas darbs, kā arī katram kooperācijas veidam jāatbalsta citu kooperācijas veidu darbība.

II.

Patērētāju biedrību attiecības ar lauksaimniecības biedrībām.

1. Patērētāju biedrību uzdevums apgādāt iedzīvotājus ar ģimenes saimniecībā vajadzīgiem priekšmetiem. Uz laukiem šo biedrību uzdevums ir

apgādat iedzīvotājus arī ar parastiem lauksaimniecība vajadzīgiem ražošanas līdzekļiem.

2. Lauksaimniecības biedrībām no tirdznieciskās darbības jaatturas. Gadījumā, ja lauksaimniecības biedrība veletos propagandas vai izmēģināšanas nolūkā pasūtīt kādu sava apvidu vel visparejā lietošanā maz pazīstamu ražošanas līdzekli, tad tas pasūtāms caur vietējo paterētāju biedrību. Kur tas nav iespējams, tur attiecīgā prece kolektīvi jāpasūta ieinteresētiem lauksaimniecības biedrības biedriem uz sava reķina.

3) Lauku paterētāju biedrībām jāpalsta kā idejiski, tā materiāli lauksaimniecības biedrību darbība lauksaimniecības veicināšanā un lauku kultūras dzīves pacelšanā. Lauksaimniecības biedrībām savukart jāatbalsta idejiski un moraliski vietēja paterētāju biedrība un vispārīgi jāveicina kooperācijas ideja savā apkārtnē.

III.

Patērētāju biedrību attiecības ar piensaimnieku sabiedrībām.

1. Lai veicinātu pēc iespējas plašāku iedzīvotāju apvienošanu paterētāju biedrības un neradītu šīm biedrībām konkurenci, piensaimnieku sabiedrībām nav jāriko preču pārdotavas.

2. Ja piena pievedējiem atstātuma dēļ ir ieverojami izdevīgāk piensaimnieku sabiedrības tuvumā iepirkt vajadzīgas preces, tad piensaimnieku sabiedrībai jāstājas sakaros ar paterētāju biedrību, lai noskaidrotu jautājumu vai paterētāju biedrībai nav iespējams atvert pie piensaimnieku sabiedrības nodāju vai preču izdalīšanas punktu.

3. Ja piensaimnieku sabiedrības darbības rajonā nav paterētāju biedrības, bet apstākļi preču kopiepirkšanai ir labvēlīgi, tad piensaimnieku sabiedrībai visiem spēkiem jāveicina paterētāju biedrības nodibināšanas.

4. Ja piena pievedēji veletos kreditēties paterētāju biedrībā uz piensaimnieku sabiedrībā nodotā piena reķina un ja paterētāju biedrībai iespējams nākt piena pievedējiem šini ziņā pretim, tad paterētāju biedrībai jānoslēdz ar piensaimnieku sabiedrību līgums, pēc kuŗa piensaimnieku sabiedrība apņemas pie izmaksas par nodoto pienu vispirma kartā ieturēt sumu, kuŗu piena pievedējs ir parādā paterētāju biedrībai.

IV.

Lauksaimniecības mašīnu koplietošanas biedrību un pārējo veidu kooperatīvu attiecības.

1. Rajonā, kuŗā darbojas lauksaimniecības mašīnu koplietošanas biedrība, pārējo veidu kooperatīviem nav ieteicams ierīkot mašīnu koplietošanas punktus, bet gan atbalstīt mašīnu koplietošanas kooperācijas attīstību moraliski un materiāli.

2. Rajonā, kur mašīnu koplietošanas biedrības nepastāv, bet ir vajadzība pēc tās, tur pārējo veidu kooperatīviem jāierosina šādas biedrības nodibināšana.

3. Ja rajonā nav iespējams nodibināt mašīnu koplietošanas biedrību, tad citu veidu kooperatīviem, kuŗi velas veicināt mašīnu koplietošanu, ieteicams izsargāties no tādu mašīnu iegādašanas, kuŗas var apkalpot tikai nelielu daļu no biedrības biedriem.

Pie 6. dienas kārtības punkta:

„Kooperācijas līdzekļu iegūšana un izmantošana“.

Tēzes pie P. Ģeidaņa referata:

1. Kooperatīvu tāpat kā citu saimniecisku pasākumu stāvokļa nodrošināšanai vajadzīgs drošs finansiālais pamats, kas panākams: a) caur darbības ieturešanu saviem līdzekļiem piemērotos apmēros un b) caur racionālu līdzekļu apgrozību.

2. Latvijas kooperatīviem piederošo kapitalu kopsūma samērā ar viņos pievilktajiem svešajiem līdzekļiem, visumā ņemot, atzīstama par nepietiekošu, kamdēļ kooperatīvu vadītāju pienākums spert soļus kooperatīvu ka-

pitalu palielināšanai, bet kur tas nebūtu iespējams — darbības ievirzīšanai paša kooperatīva līdzekļiem piemērotā gultnē.

3. Lielāka nekā līdz šim vēriba piegriežama kooperatīvu bilanču likviditātei. Izejot no principa, ka termiņu ziņā bilances aktīva posteņiem ar vienu jāatbilst pasīva posteņu prasībām, svešos, īsa termiņa kredītus un vispār svešos līdzekļus nedrīkst ieguldīt gara termiņa operācijās.

4. Darbība un līdzekļi jākoncentrē organizācijās tiešo uzdevumu veikšanai; tamdēļ jāatsakas no visiem nepieciešamiem blakus uzņēmumiem: patērētāju kooperatīviem no kredītešanas operācijām un rūpniecības uzņēmumu organizēšanas plašākos apmēros; kredītkooperatīviem un piensaimnieku sabiedrībām — no tirdznieciska rakstura operācijām u. t. t.

5. Lielāka vēriba piegriežama dziļāki izdomāta līdzekļu izlietošanas plāna sastādīšanai, starp citu arī kases atlikuma un svabado līdzekļu apgrozībai, plašāki izmantojot kooperatīvu kredīta iestāžu palīdzību.

Pie 8. dienas kārtības punkta:

„Kooperatīvu revīzijas.“

Tēzes pie A. Aizsilnieka referāta: „Viltus kooperatīvi un to apkaļošana.“

1. Pie mums kā viltus kooperatīvi sastopami:

a) uzņēmumi vai organizācijas, kuŗas nav reģistrētas uz noteikumu pamata par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām un nav arī pēc būtības kooperatīvi, kaut gan par tādiem saucas, un

b) organizācijas, kas reģistrējušas uz noteikumu pamata par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām, bet pēc būtības nav kooperatīvi.

2. Lai novērstu pirmo (1.a) no šīm parādībām, jāpapildina mūsu tirdzniecības likums ar noteikumu, ka sludinājumos, reklamās, uz izkārtņem u. t. t. saimnieciski uzņēmumi nedrīkst sniegt nepatiesas ziņas par savu tiesisko būtību.

3. Lai novērstu otro (1.b) no šīm parādībām;

a) kongress atgādina visām kooperatīvām organizācijām, ka viņas

1) nedrīkst sadalīt starp biedriem to tirā atlikuma daļu, kas iegūta no operācijām ar nebiedriem. Šī daļa jāpieskaita organizācijas nedalāmiem kapitāliem un fondiem, vai jāizlieto kultureliem mērķiem, resp. kooperācijas veicināšanai;

2) nedrīkst iznomāt savus uzņēmumus (veikalus, pienotavas, linu punktus, labības pieņemšanas punktus u. t. t.) privātpersonām.

b) Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomei, kā kooperācijas centrālajai organizācijai, jāpiesūta tiesības ierosināt tādu organizāciju slēgšanu, kuŗas reģistrētas uz noteikumu pamata par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām, bet runā pret šiem noteikumiem, vai arī ir pārvērtušas par privātiem peļņas uzņēmumiem, kas darbojas pret kooperācijas principiem un pret kooperācijas garu.

4. Noteikumi par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām jāpapildina ar pantu, ka uz Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes ierosinājumu vai arī uz biedru sūdzību pamata apgabaltiesa var atstādināt nelikumīgi ievēlētas kooperatīvu amata personas un uzdot izdarīt jaunas vēlēšanas; atcelt nelikumīgus vai statūtiem preti runājošus sapulces lēmumus un uzdot attiecīgam pārvaldes organam sasaukt vēleizeju sapulci, uzņemot dienas kārtībā tos jautājumus, par kuŗiem nelikumīgie vai statūtiem preti runājošie lēmumi pieņemti, un uzdot novērst pretlikumīgu rīcību vai statutu pārkāpumus.

Tēzes pie A. Groskaufmaņa referāta: „Kooperatīvu revīzija.“

1. Neskatoties uz to, ka pastāvošais likums — Noteikumi par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām — dod tiesību kooperatīvu savienībām izdarīt revīzijas viņās apvienotos kooperatīvos, līdz šīm gandrīz visas revīzijas tiek izdarītas uz pašu kooperatīvu brīva aicinājuma. Ievērojot šo augsto vietejo kooperācijas darbinieku apziņu, kā arī to, ka pa-

stavoš) kooperatīvu savienību revidenti veic revīzijas darbu sekmīgi un izdara to pietiekoši bieži (vismaz 1 reiz gadā), nav vajadzīgs pastāvošo kārtību grozīt ar īpaša likuma izdošanu par obligatoriskām revīzijām.

2. Par to kooperatīvu revīdešanu, kuŗi nav apvienoti savienības, jārupejas Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomei.

3. Tā kā kooperatīvais likums nenostāda kooperatīvus privilēģētā stāvoklī, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem, kā arī neliek valdības ierēdņiem šķēršļus viņu pienākumu izpildīšanā kooperatīvos, tad nav vajadzīgs īpašs likums, kas deklarētu valdības tiesības kooperatīvos. Šādu likumu drīzāk varētu uzlikt kā kooperatīvu tiesību ierobežošanu. Tādēļ Finanšu Ministrijas izdotie noteikumi par kredītkooperatīvu pārraudzību atceļami.

Pie 9. dienas kārtības punkta:

„Kooperācijas darbinieku nodrošināšanas jautājums.“

Tēzes pie P. Lapiņa referāta.

1. Lai saistītu pie kooperatīviem uzņēmumiem iestrādājušos un apzinīgus darbiniekus, bez kuŗiem nav domājama spēcīgas kooperācijas kustības izaudzināšana, attiecības starp darbiniekiem un kooperatīviem jāveido uz savstarpēju saprašanos un pretimnākšanu. Kooperatīviem jānāk pretī darbiniekiem pie viņu stāvokļa uzlabošanas un nodrošināšanas vecuma un invaliditātes gadījumos, kā arī atraitnes un bāriņu nodrošināšanas darbinieka nāves gadījumā.

2. Kooperācijas darbinieku nodrošināšanai, vecuma un invaliditātes gadījumos un piederīgo — darbinieku nāves gadījumā, dibināma pensiju kase savienības veidā, kuŗā iemaksas par apdrošinātām personām izdarītu kooperatīvi — darba devēji, tā arī paši apdrošinātie. Pensiju kases pārvaldes organi sastādāmi no kooperatīvu un apdrošināto darbinieku priekšstāvjiem uz vienlīdzības pamatiem.

3. Pensiju kases statutu izstrādāšana un kases nodibināšana jāizved Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomei.

4. Savāktie no Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes līdzekļi par labu kooperācijas darbinieku palīdzības fondam nododami pensiju kasei kā rīcības kapitāls. Tāpat pēdējai nododamas uzkrātās no kooperatīvu organizācijām kooperācijas darbinieku palīdzības fonda sumas pie savu darbinieku nodrošināšanas pensiju kasei.

Pie 10. dienas kārtības punkta:

„Kooperatīva audzināšana.“

Tēzes pie V. Siliņa referāta: „Kooperatīva audzināšana.“

1. Līdzšīnējā kooperatīva audzināšana Latvijā aprobežojusies galvenā kārtā ar tehnisko zināšanu sniegšanu, atstājot pabērna lomā idejisko audzināšanu.

2. Turpmāk izkopjot tehnisko audzināšanu, tai līdzvērtīgi nostādāma blakus arī kooperatīva idejiskā audzināšana.

3. Kooperatīvu pārvaldes organiēm jārupējas ne tikai par kooperatīvu saimnieciskiem uzņēmumiem, bet tiem jāuzņem savā darbības aplokā arī kooperatīvās audzināšanas pienākumi.

4. Pie kooperatīviem jādibina kooperatīvās audzināšanas pulciņi, kuŗos ietilptu tie kooperatīvu biedri, kuŗi brīvprātīgi un bez atlīdzības apņēmušies veikt kooperatīvās idejiskās audzināšanas darbu, darbojoties saziņā ar pārvaldes organiēm.

5. Visiem kooperatīviem jāatskaita no saviem tīriem atlikumiem piemērotas sumas kooperatīvās audzināšanas sekmēšanai.

Tezes pie P. Berzkalna referata: „Jaunatnes kooperatīvā audzināšana.“

1. Jāgādā:

a) lai mūsu jaunatnē tiktu izkopts savstarpejas palīdzības un kopdarbības gars un šī virzienā noritētu jaunatnes audzināšana mājā, skolā un sabiedrībā.

b) lai mūsu skolas dotu jaunai paaudzei vajadzīgās teoretiskas un praktiskas zināšanas par kooperāciju.

2. Kooperācijas mācība uzskatāma par vispārejas izglītības sastāvdaļu un kā patstāvīgs priekšmets pasniedzama: a) pamatskolās, b) papildu skolās, c) visās vidus- un arodskolās, d) kooperācijai ierādāma izcilus vieta skolotāju kursus un institūtos.

3. Ievērojot kooperācijas lielo lomu mūsu tautas saimnieciskā dzīvē:

a) kooperācijai jāierāda cienīga vieta Latv. Univ. lauksaimniecības fakultatē, ievēdot tur kooperāciju vismaz kā patstāvīgu mācības priekšmetu;

b) pie Latv. Univ. tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes atverama speciāla kooperācijas nodaļa.

Par kooperācijas priekšmetu pasniedzējiem pieļaujami tikai noteikti kooperācijas piekritēji; vajadzības gadījumā attiecīgie mācības spēki uzaiņināmi no ārzemēm.

4. Kooperācijas kustībai jānodibina visciešākie sakari ar audzinātajiem. Latv. Kooperatīvu Kongresu Padomes sabiedriskās audzināšanas sekcijai jāapvieno un visiem līdzekļiem jāsekme kooperatīvās audzināšanas darbs, ievērojot vislielāko bezpartejību pret dažādiem kooperācijas idejiskiem novirzieniem.

Patlaban sevišķa vēriba piegriežama skolēnu kooperatīviem, kādi nodibināmi pie visām skolām. Vietējam kooperatīvam organizācijām jāuztur ar tiem visciešākie sakari un jā rūpējas par skolu kooperatīvu bibliotēku, telpām un inventāru; vajadzības gadījumā jāuzņemas garantijas un starpniecība skolnieku kooperatīvu saimnieciskos pasākumos. Sekmējama skolnieku praktiska kooperatīvos uzņēmumos un ar stipendijām pabalstāma apdāvinātāko skolnieku — kooperatoru tālākā kooperācijas izglītība.

6. Par šo lēmumu realizēšanu kongress uzdod rūpēties: a) visiem kooperatīvu biedriem; b) atsevišķiem kooperatīviem un to savienībām un c) Latv. Kooperatīvu Kongresu Padomei; pēdējai jāsniedz katrā vispāreja kongresā pārskats par savu darbību jaunatnes audzināšanas laukā.

Tezes pie E. D. Baloža referata: „Kooperācijas darbinieku sagatavošana.“

1. Kooperācijas darbinieku sagatavošanai piegriežama visu kooperatīvu izcilus ievēriba.

2. Jaunu kooperācijas darbinieku sagatavošanai kooperatīvu savienībām, katrā savā nozarē, jāsarīko gaŗāki kursi (1—6 mēnešu gaŗi).

3. Paŗreizējo kooperācijas darbinieku zināšanu paplaŗināšanai savienībām, katrā savā nozarē, katru gaŗu jāsarīko vairākas vietas, vietējos lielākos centros, 1—3 dienu gaŗi kursi — apspriedes, pēc iespējas katrā darbinieku grupai savi (grāmatveŗiem, veikalveŗiem, pārvaldes locekļiem u. t. t.).

4. Savienībām jāsarīko saviem darbiniekiem periodiski priekŗlasījumi par kooperāciju.

Piezīme. Kā I. pakāpes kooperatīviem, tā arī to savienībām turpmāķ jācenŗas pieņemt tikai tādi darbinieki, kuŗiem ir ne tikai vajadzīgās aroda zināšanas, bet arī pamata zināšanas kooperācijā. Gadījumos, kad pieņemti darbinieki bez oficiāli apliecinātas kooperatīvās priekŗizglītības, tad tie, pirms tos pieļauj pie pienākumu izpildīšanas, pārbaudāmi attiecīgas savienības instruktoru nodaļā.

5. Darbā esoŗo kooperācijas instruktoru zināšanu papildināšanai pie Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes jānodibina kooperācijas seminārs, kuŗŗ uzskatāms kā kooperācijas instituta sākums. Jaunpieņemamo instruktoru cenŗēšanai pie L. K. K. Padomes jānodibina pārbaudīšanas-cenŗēšanas komisija.

6. Kooperācijas darbinieku pamatīgākai sagatavošanai jādibina kooperācijas skola ar 1—2 gadīgu kursu.

7. Visi kooperācijas darbinieku sagatavošanas pasākumi jāveic kooperatīviem pašiem saviem līdzekļiem, bez jēl kādiem valsts vai pašvaldību pabalstiem.

8. Kooperācijas skolas un instituta uzturēšanai katram I. pakāpes kooperatīvam jāmaksā L. K. K. Padomei katru gadu, skaitot no 1924. gada 1. janvāra: pa 4 santimi no biedra kooperācijas skolai par labu un pa 2 santimi kooperācijas institutam par labu. Iztrūkstošā suma jāsedz savienībām, saskaņā ar L. K. K. Padomes lēmumiem.

9. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomei jā rūpējas par pieņemto lēmumu izvešanu dzīvē.

4. Tēzes pie A. Fridberga referata

„Kooperācijas tautas nami“.

1. Katrā vidēja lieluma pagastā, miestos un pilsētās jāriko tautas nami, kā vietējo kooperatīvu idejiskie un saimnieciskie, tā arī iedzīvotāju garīgās kultūras centri.

2. Tautas namus ceļ ipašas uz statutu pamata dibinātas „Tautas nama savienības“, kurās ieiet vietējie kooperatīvi, kultūrelās organizācijas un pašvaldības.

3. Kooperatīvi, ķeroties pie tautas namu celšanas, nedrīkst pārvērtēt un pārāk apgrūtināt savas finansiēlas spējas, lai netraucētu paši savu attīstību un savu tiešo uzdevumu veikšanu.

4. Pirms stājas pie tautas namu celšanas, jānoskaidro un jāapzinas viņu iekšējais saturs, lai tas būtu vispusīgs, etiski-kultūrelis un valdzinošs.

5. Lai tautas nami iznāktu tehniski pilnīgi, paredzot viņos telpas apkārtceļojošiem teatriem, koncertiem u. t. t., Kooperatīvu kongresu padomei jāizdod paraugu plāni.

Tēzes pie P. Sprūda referata: „Kooperācijas svētki.“

1. Kooperācijas svētku galvenais nolūks: paust plašākām sabiedrības aprindām kooperācijas ideju, tās nozīmi un rādīt kooperācijas sasniegumus;

2. Kooperācijas svētki rīkojami katru gadu, vasarā, Kooperatīvu Kongresu Padomes noteiktā dienā.

3. Svētku rīkošanā jā piedalās vienoti visām, zināma novada, pagasta jeb pilsētas kooperatīvu organizācijām.

4. Svētku programā ieteicami: gājieni, priekšlasījumi, gaismas bildes un kino filmas iz kooperācijas dzīves un kooperatīvu sasniegumiem, izstādāmi kooperācijas statistiskie materiāli, diagramas, kartogramas, kooperatīvu ražojumi un citi kooperatīvu raksturojoši priekšmeti, kā arī kooperācijas literatūra.

5. Svētkos izplatāmas gadījumam piemērotas skrējlapīņas par kooperācijas nozīmi un sasniegumiem. Lielākos centros izdodama sevišķa svētku avīze.

6. Svētki noslēdzami ar māksliniecisku daļu: muzikas priekšnesumi, koŗa dziesmas, teatŗa izrāde, deklamācijas un līdzīgi priekšnesumi.

7. Kooperācijas svētkiem jābūt pasargātiem no alkohola un svētkos noteikti jāpastro, kā alkohols ir cilvēces lielākais ienaidnieks.

Pie 5. dienas kārtības punkta:

"Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes turpmākā uzbūve"

Tēzes pie P. Geidana referata.

1. L.k.k.P. turpinā darboties uz līdzšinējos statutos noteiktiem principiem un iepriekšējos visparejos koop. kongresos; pieņemtiem principiēliem atzinumiem.

2. Padome sastāv no 111. visparejā koop. kongresā ievēlētiem 12 locekļiem un kooperatīvu organizāciju pilnvarotiem pārstāvjiem.

Piezīme: Par biedriem Padomē var tikt uzņemtas koop. rakstura organizācijas, kas saimnieciskas, tā idejiskas, kas faktiski vismaz vienu gadu darbojušas visas Latvijas apjomā. Padomē neuzņemtam organizācijām tiesība griezties pie nākošā visparejā kongresa par viņas neuzņemšanas jautājuma caurskatīšanu. Iesniegumi kongresam izdarāmi caur Padomi vismaz vienu mēnesi pirms kongresa sākšanās dienas.

3. Padomei jādarbojas saskaņā ar neitralitātes principu un tā nedrīkst būt atkarīga no politiskam partijām, arodnieciska rakstura un peļņa rakstura organizācijām.

4. Padomei jāsekmē kooperācijas kustībā vispārderīgais un zolidarisma virzieni.

5. Ja noskaidrojas, ka Padomē apvienotas organizācijas vai to pārstāvji novirzās no iepriekšējā pantā minētiem principiem, Padomei tiesība tos izslēgt no sava sastāva. Šim lēmumam jābūt pieņemtam ar 2/3 vai jkā klātesošo locekļu balsu skaita. Pārējie lēmumi pieņemami ar vienkāršu balsu vairākumu.

Tēzes pie J. Edolfa referata.

1. L.K.K. Padomes uzdevumiem jābūt ne saimnieciskiem lai neceltos sarežģījumi ar attiecīgam savienībām un grupām, bet tīri idejiskas dabas - apvienot kooperācijas kustību, to reprezentēt uz ārieni un aizstāvēt tās interese iekš un ārzemēs.

2. L.K.K. Padomē var iestāties bez kādas uzņemšanas kārtības visas uz kooperatīvā likuma pamata nodibinātas savienības un centralizētie kooperatīvi, ja tie darbojas zināmu laiku un apvieno zināmu noteiktu skaitu kooperatīvu ar zināmu daudzumu biedru.

3. Visparejos kongresos vēlēto locekļu skaits jāsamazina līdz minimumam.

Piezīme: Šie kongresi paši vēlami proporcionāli 1. pakāpes kooperatīvu biedru skaitam.

4. Visparejos kongresos vēlētie locekļi jāizved pēc proporcionālās vēlēšanu sistēmas.

5. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes lēmumi pieņemami ar zināmu kvalificētu balsu vairākumu.

Kongresa reglaments.

1. Kongresu atklāj Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes priekšstāvis, konstatē balsstiesīgo delegātu un viņu reprezentēto organizāciju skaitu, kā arī pārejo dalībnieku skaitu, liek priekšā izvēlet balsu skaitītājus un kongresa prezidiju.

2. Visās vēlēšanās, starp citu, arī prezidija vēlēšanās, par ievēletiem skaitas tie, kuŗi dabuŗuŗi relatīvu balsu vairakumu.

3. Kongresa pilna sapulce ievēl komisiju delegātu pilnvaru pārbaudīšanai, kuŗa ziņo par rezultātiem pilnai sapulcei pie pirmā izdevīgā gadījuma.

4. Visus jautājumus apsprieŗ tādā kārtībā, kā tos pieņēmuŗi sapulces balsstiesīgie dalībnieki. Jautājumus par dienas kārtības grozīšanu priekšsēdētājs liek priekšā apsprieŗšanai uz ne mazak kā 10 balsstiesīgo dalībnieku vaj prezidija ierosinājumu. Debatēs par dienas kārtības grozīšanu var izteikties divi par un divi pret, pie 3 min. runāšanas laika, pēc kam pāriet uz balsošanu.

5. Katra jautājuma apsprieŗšana sākas ar referātu vaj ievadu par ņo jautājumu. Runas ilgums aprobeŗots ar 30 minūtēm. Referāta vaj ievada slēdzieni isās un skaidrās tēzēs formulēti tūdaŗ iesniedzami prezidijam. Koreferenta runas ilgums 20 minūtes.

Piezīme: Pilna sapulce var pagarināt ņo laiku.

6. Katrs, kas grib izteikties par apsprieŗamo jautājumu, pieteicas pie vārda rakstiski, uzrādot tās organizācijas nosaukumu, no kuŗas viņš deŗēģets, pēc kam priekšsēdētājs pieteikuŗamies dod vārdu pēc kārtas. Par vienu un to paŗu jautājumu var runāt viena un ta pati persona ne vairak kā divas reizes, pie kam pirmo reizi runas ilgums aprobeŗots ar 10 minūtēm un otru reizi ar 5 minūtēm. Personīgiem paskaidrojumiem vārdu dod tikai pēc debatēm un ne ilgak par 3 minūtēm. Debates noslēdz referents, kuŗa runas ilgums aprobeŗots ar 15 minūtēm.

7. Vienu minūti pirms runas laika noteceŗšanas priekšsēdētājs runātājam dod zīmi.

8. Prezidija un Kongresa Padomes Valdes locekļiem ir tiesība ņemt vārdu paskaidrojumiem ārpus rindas, pie kam noteikumi par runas ilgumu attiecināmi arī uz viņiem (sk. p. 6). Kad priekšsēdētājs piedaŗas debatēs, sapulces vadišanu viņš nodod savam biedram.

9. Rezolūcijas, kā arī rezolūciju papildinājumi vaj grozījumi iesniedzāmi prezidijam rakstiski, pie kam viņu apgaismoŗšanai iesniedzējam atļauj 5 minūtes runas ilgumu.

10. Priekšlikumus, izbeigt debates, izbeigt runātāju pierakstīšanas, aprobeŗot runas ilgumu, katrā atseviŗķā gadījumā, izŗķir sapulce. ņādus priekšlikumus var iesniegt ārpus rindas. Debatet par ņiem priekšlikumiem pīelaiŗ divus: vienu par un otru pret, pie kam katra runas ilgums aprobeŗots ar trim minūtēm.

11. Priekšsēdetajam tiesība runatajam atgādināt, lai tas turas pie pārrunajamā priekšmeta un neatkārtotu jau dzirdēto. Ja runatajs pēc divreizējas atgādināšanas to neievēro, tad sapulce uz priekšsēdētāja priekšlikuma, bez debatēm lemj par vārda atņemšanu.

12. Visus uz balsošanu liktos priekšlikumus atzīst par pieņemtiem, ja par tiem izteicas pie balsošanas klātesošo balsstiesīgo dalībnieku vairākums. Pie vienāda balsu skaita jautājums uzskatāms par atraidītu.

Piezīme: Pie balsošanas, tāpat arī pie vēlēšanām, ņem dalību tikai balsstiesīgie delegāti. Referentiem savā jautājumā ir lemjošās balsstiesības.

13. Balsošana izdarama atklāti (delegātu kartes paceļot). Balsošana izdarama aizklāti, ja to vēlas 10 klātesošie balsstiesīgie dalībnieki.

14. Jautājumus, kuriem nav vispārīgs raksturs, kā arī tos, kurus sapulce atzīst par vajadzīgu iepriekš iztirzāt sekcijās jeb komisijās, sapulce nodod sekcijas vai komisijas apspriešanai.

Piezīme: Sekcijas vajadzības gadījumā var organizēt sevišķas komisijas.

15. Pirmā komisijas vai sekcijas sēdē uzstāda viņas darbības programmu un ievēl prezidiju. Sekcijas sēdi atklāj kongresa prezidija loceklis.

16. Jautājumus, kurus viena sekcija atzinusi par vajadzīgu apspriest kopā ar otru, apspriež pēc sekcijas savstarpējas vienošanās kopīgā sēdē.

17. Sekciju lēmumus ceļ priekšā kongresa pilnai sapulcei un liek uz balsošanu pēc tam, kad izteikušies ir referenti no sekcijas vairākuma un mazākuma, ja sapulce nolemj atklāt plašākas debātes.

18. Komisiju rezolūcijas apstiprināmas pilnā sapulcē vai attiecīgās sekcijās, raugoties pēc tā, kas komisiju organizējis.

Piezīme: Komisijās var ievēlet bez delegātiem arī citus lietpratējus, dodot tiem reizē arī lēmeja balsstiesību.

19. Sapulces, sekciju un komisiju sekretāri ved protokolus, kurus vismaz atzīmējama sēdes diena, stunda, dalībnieku sastāvs, referentu un debatēs piedalījušos personu vārdi, uz balsošanu liktie jautājumi un no sapulces, sekcijas vai komisijas pieņemtās rezolūcijas.

20. Protokolus paraksta prezidija loceklis, kā arī sapulces, sekcijas vai komisijas tam nolūkam ievēlētie kongresa dalībnieki, kuru skaitu nosaka sapulce, sekcija vai komisija.

Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padome

sasauc

III. vispārējo kooperatīvu priekšstāvju KONGRESU

1926. g. 20. un 21. martā Rīgā, mazās Ģildes telpās, Ģildes ielā 3.

Dienas kārtība:

1. Prezidija un citu kongresa organu vēlēšana.
2. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes ziņojums.
3. Vispārējā kooperācijas stāvokļa raksturojums.
4. Kooperatīvu darbības saskaņošana.
5. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes uzbūve.
6. Kooperatīvu līdzekļu iegūšana un izmantošana.
7. Padomes locekļu vēlēšana.
8. Kooperatīvu revīzijas.
9. Kooperācijas darbinieku nodrošināšanas jautājums.
10. Kooperatīvā audzināšana.
11. Ierosinājumi un priekšlikumi.

Noteikumi par piedalīšanos kongresā.

1. Kongresā var piedalīties ar lemjošu balsi: patērētāju biedrības, krāj-aizdevu sabiedrības, lauksaimniecības, ugunsapdrošināšanas, mašīnu koplietošanas biedrības, piensaimnieku sabiedrības, lopu pārraudzības, zvejniecības, biškopības biedrības, ražošanas, darba un citi kooperatīvi, kā arī kooperatīvu savienības, Latvijas Tautas Banka un Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padome.

2. Minētās kooperatīvās organizācijas sūta vienu balsstiesīgu delegātu. Bez tam lemjošu balsstiesību bauda arī visi II. vispārējā kooperatīvu priekšstāvju kongresā vēlētie Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes locekļi, ja tie nav sūtīti kā balsstiesīgi delegāti.

Piezīme I. Pārējie Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes locekļi, kas deleģēti Padomē no centralām kooperatīvām organizācijām, ja tiem nav lemjoša balsstiesība, var kongresā piedalīties ar padomdevēja balsstiesību.

Piezīme II. Referentiem, ja tie nav sūtīti kā balsstiesīgi delegāti, ir lemjoša balsstiesība tik sava referata jautājumos; pārējos jautājumos tie bauda tikai padomdevēja balsstiesības.

3. Delegātus uz kongresu ievēl pilnas sapulces, bet ja nav iespējams pilnas sapulces sasaukt, tad to izdara padome vai valde.

4. Visiem delegātiem pie ieejas kongresā jāuzrāda apliecības no savas organizācijas par viņu deleģēšanu, kuŗa jānodod Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomei.

5. Dalībnieku pilnvaras pārbauda mandatu komisija, kura savus slēdzienus ziņo kongresam, kuŗš apstiprinā dalībnieku pilnvaras un izšķir pārpratumus, vai zinamu organizāciju uzskatīt par kooperatīvu, vai ne.

6. Ja telpas atļaus — kongresā pielaidīs arī viesus kā klausītājus.

7. Kongresa izdevumu segšanai balsstiesīgie delegāti maksā Ls 2.— par visu kongresa laiku, bet viesi Ls 1.— no sēdes.

8. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes locekļiem, Padomes aicinātām personām un preses priekšstāvjiem piedalīšanās kongresā par brīvu.

9. Ieejas kartiņas tiks izsniegtas sākot ar 15. martu Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes birojā, Dzirnau ielā Nr. 68, dz. 3, no pulksten 9—3 dienā. Lai kongresa dienā nebūtu pārāk liela drūzmešanās, kongresa dalībnieki tiek lūgti savas pilnvaras reģistrēt jau labi laikus.

10. Kongresa dienā ieejas kartiņas izsniegs pie ieejas kongresā no pulksten 9—10 no rīta.

11. Kongresa atklāšana pulksten 10 ritā.

Noteikumi par referentiem.

1. Referentus III. vispārējam kooperatīvu priekšstāvju kongresam izrauga un uzaicina Padomes valde. Tapēc personām, kas vēlētos referēt par kādu no kongresa dienas kārtībā paredzētiem jautājumiem, jāpieteicas Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes birojā (Dzirnau ielā Nr. 68, dz. 3), iesūtot, vēlākais līdz š. g. 15. februarim, savu vārdu, uzvārdu, adresi un sava referata tezes, t. i., to rezolūciju projektus, kuŗus referents pēc sava referata liks priekšā kongresam pieņemt.

2. Referata ilgums 15—30 min., skatoties pēc referata temas. Tuvākas ziņas attiecībā uz minēto kongresu un viņa dienas kārtībā uzņemtiem jautājumiem sniedz Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes birojs katru darba dienu no pulksten 9—3.

3. Personām, kuŗas valde būs izraudzījuse par referentiem, Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes birojs par to paziņos vēlākais līdz š. g. 1. martam.

Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padome.

Iegādājiet Latvijas Kooperatīvu Kongresu padomes izdevumus, kuŗi noderēs jums kā vērtīgas rokas grāmatas. Reizā ar to jūs arī atbalstīsiet Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomi viņas darbā. Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes izdevumā ir iznākušas sekošas grāmatas:

Kooperācijas gada grāmata, pirmais gads	Ls. 2.—
» » » otrais »	» 2.—
» » » trešais »	» 2.50
Skolēnu kooperatīvu apspriedes (11. un 12. nov. 1923. g.) protokols	» 2.—
Pirmā Latvijas Piensaimnieku Sabiedrību Kongresa materiāli	» 1.—
Mašīnu Koplietošanas Kooperatīvo Organizāciju priekšstāvju kongresa materiāli	» 1.—
Cand. oec. Ed. Balodis. Kooperācija. Programa — konspekts skolām un pašmācībai	» —.60
Prof. Dr. V. Totomjancs, Kredītkooperācija	» —.80
Prof. Dr. V. Totomjancs, Kooperācijas vēsture	» —.80
III. kredītkooperatīvu priekšstāvju kongresa materiāli — atrodas drukā.	

Grāmatas dabujamas Latvijas Kooperatīvu Kongresu Padomes birojā, Rīgā, Dzirnau ielā Nr. 68, dz. 3 un citās centralās kooperatīvu organizācijās un visās grāmatu tirgotavās.